

Използване на динамични чертежи при преподаване на тригонометрични функции на обобщен ъгъл в XI клас-ЗП

Гергана Герасимова
ГПЧЕ „Йордан Радичков”, гр. Видин
E-mail: gergana0459@yahoo.com
гр. Видин-3700, ул. „Дунавска”, 40, ет. 1

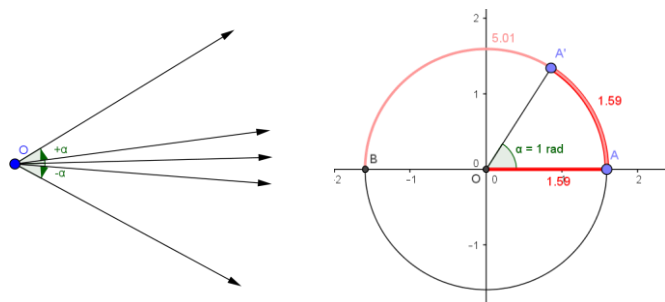
Приоритети за развитието на съвременния човек са знанията и уменията по математика и информационни технологии. Главна цел на учителя е повишаване качеството на обучение, иновативност и стремеж към непрекъснато усъвършенстване методиката на преподаване, съобразно ДОО и учебните програми. Водеща е идеята за творчески подход и оптимизиране на учебното съдържание, за създаване на подходящ и достъпен начин за усвояването му, за развиване на ученическите способности.

Понятието „*функция*”, преподавано по традиционния начин се възприема като абстрактно. Създадените с *Geo Gebra* динамични чертежи са атрактивни и дават възможност за визуализиране и изследване на обектите и техните свойства.

Ще представя етапи от уроци, в които е използван динамичен софтуер.

Учениците не познават програмата. Часовете се провеждат в класни стаи с мултимедия. За новите понятия се представят чертежи, върху които учениците разсъждават и отговарят на поставените им въпроси. След прецизен анализ на изчертаните графики, част от тях успяха да формулират някои свойства на тригонометричните функции и сами да стигнат до зависимостите между тях.

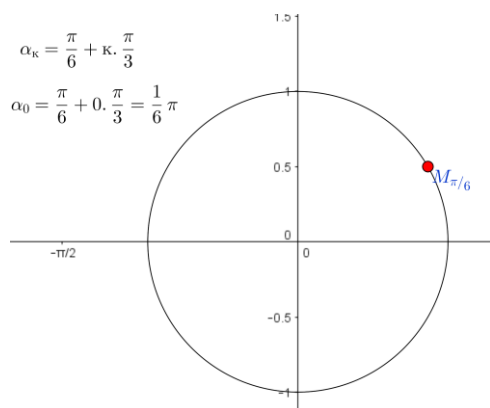
1. Насочен ъгъл-определение. 2. Радианна мярка на ъгъл.

След въвеждане на тези понятия и превръщане на градусни мерки в радиани и обратно, бяха дадени следните задачи:

Задача 1. Изобразете върху единичната окръжност точките, които съответстват на

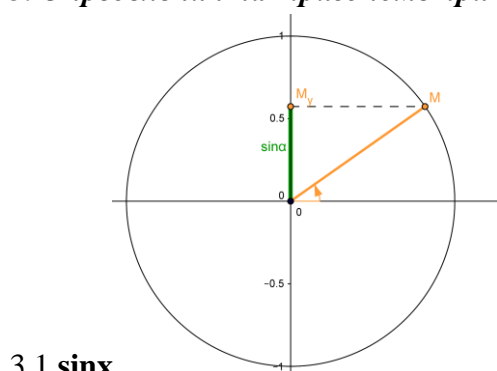
ъглите $\frac{\pi}{6} + \kappa \frac{\pi}{3}$, $\kappa \in \mathbb{Z}$, докато точките започнат да се повтарят.

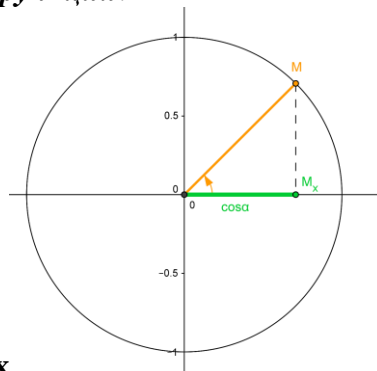
Задача 2. Запишете с една формула ъглите, определени от точките $M_{\frac{\pi}{3}}, M_{\pi}, M_{\frac{5\pi}{3}}$.

Ползвайки динамичния чертеж от предната задача, лесно се съобразява, че тези точки делят окръжността на три равни дъги, всяка от тях с мярка $\frac{2\pi}{3} rad$. Ъглите може да се запишат с формулата $x = \frac{\pi}{3} + 2k \frac{\pi}{3}, (k = 0, 1, 2)$.

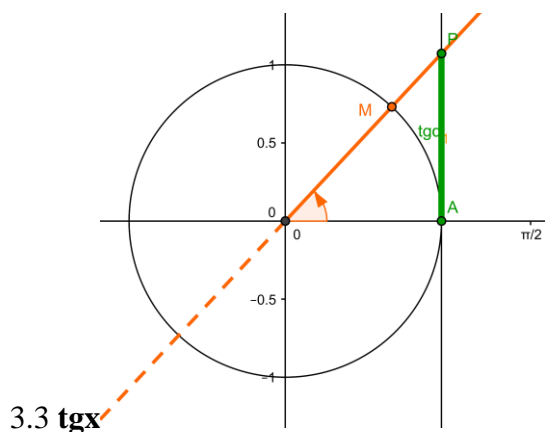
3. Определения на тригонометричните функции.

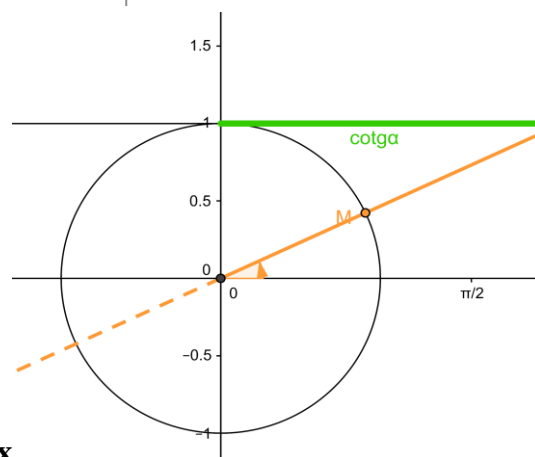
3.1. $\sin x$

3.2. $\cos x$

3.3. $\tan x$

3.4. $\cot x$

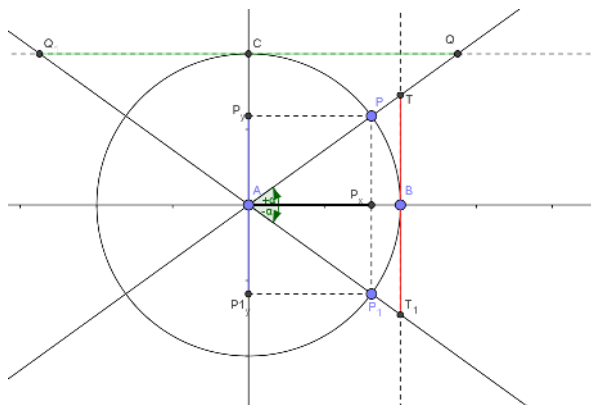
Задача 3. Определете за кои стойности на x : а) $\sin x = 0$; б) $\cos x = 0$.

Учениците обобщиха ъглите: $\sin x = 0 \Leftrightarrow x = k\pi$, $\cos x = 0 \Leftrightarrow x = (2k+1)\frac{\pi}{2}$.

Решението на тази задача бе използвано за определяне на допустимите стойности на променливата на функциите $\tan x$ и $\cot x$.

4. Свойства на тригонометричните функции.Графики.

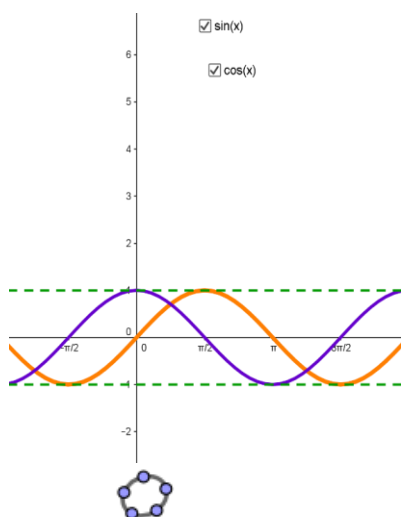
4.1. Четни и нечетни функции.

След разглеждане на няколко примера от алгебрични функции и използване на горните определения,бяха направени изводи от еднаквостта на триъгълници и знаци на координатите на точки в съответните квадранти.

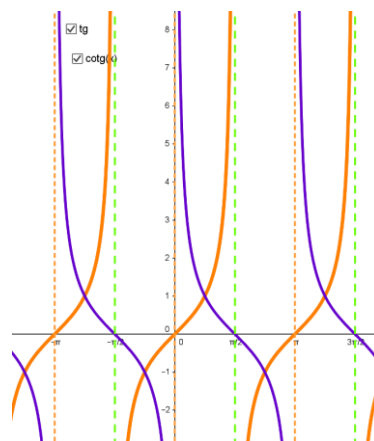
4.2 Графики и периодичност:

а) $y=\sin x$, б) $y=\cos x$

период_sin_cos.ggb

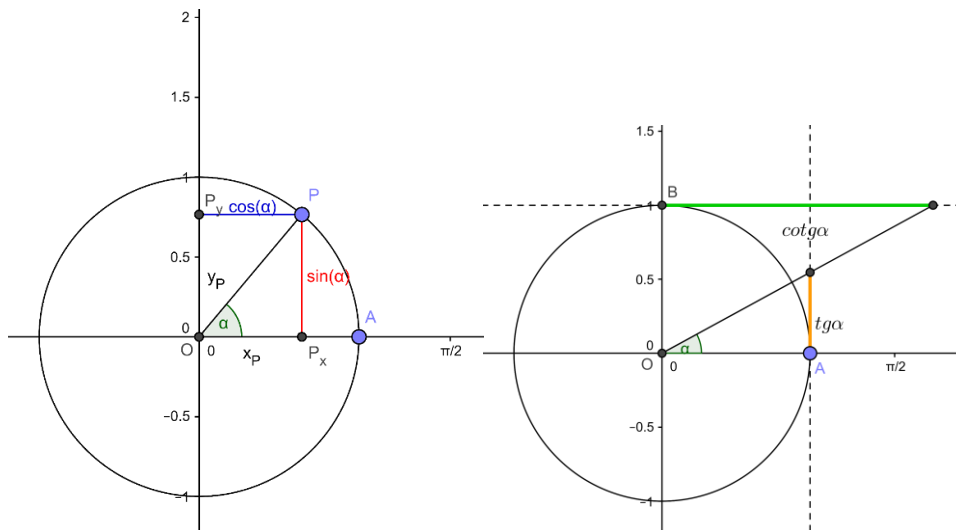
в) $y=\tan x$, г) $y=\cot x$

За изчертаването на графиката на $y=\sin x$ бе използвана таблица. Специално внимание бе обърнато на **допустимите стойности** на променливата на функциите **$\tan x$** и **$\cot x$** ,разгледани в **задача 3**.

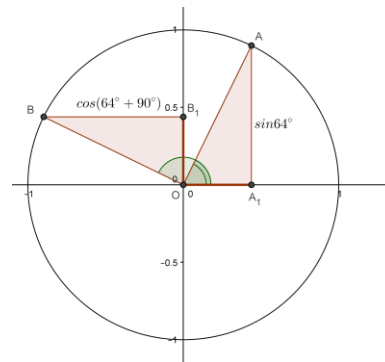
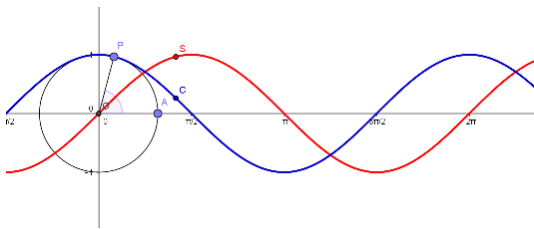
За домашна работа бе зададено чертане на графика по избор като се използват свойствата четност и нечетност. Част от учениците успяха да се справят с поставената задача- $y=\cos x, x \in [-\pi, \pi]$ -четна функция с графика симетрична спрямо O_y ., $y=\sin x$ -нечетна-графиката в интервала $[-\pi, 0]$ е симетрична на графиката ѝ в $[0, \pi]$ относно началото на координатната система.

4.3. Монотонност. Изводите бяха направени от динамични чертежи и знаците на тригонометричните функции в отделните квадранти.

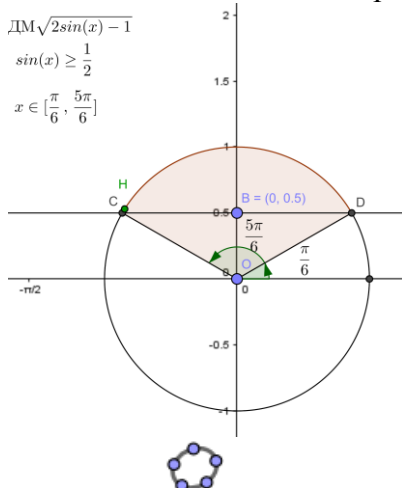
5. Тригонометрични функции на ъгли, различаващи се с кратно на 90° .

След анализиране на чертежа се вижда, че при трансляция с вектор $OM_{\frac{\pi}{2}}$ двете графики съвпадат. Извод за основните зависимости следва и от еднаквостта на триъгълниците в чертежа с градусни мерни единици.

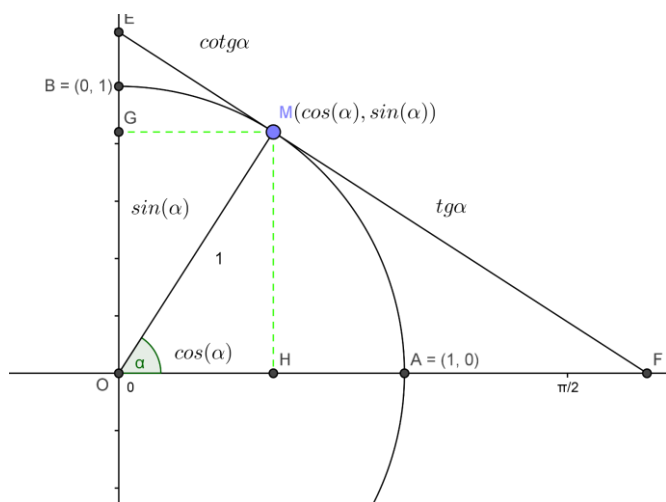
Задача 4. Определете ДМ на функцията $y = \sqrt{2\sin x - 1}$.

Решението сведохме до определяне стойностите на x , за които $2\sin x - 1 \geq 0$

задача_4_неравенство.ggb

Задача 5. Като използвате метрични зависимости в правоъгълен триъгълник, изразете отсечките ME и MF.

Използвана литература: Учебник по **математика** за **11 клас** ЗП и ПП на издателство „Анубис”, „Архимед”, „Просвета”.